

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oostrozebekestraat (Meulebeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018G92
Juli 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	24
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	26
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	29
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	33
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	38
3	Bijlagen.....	39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Verkavelingsplan met aanduiding fase 1 (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel 2018 (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de verschillende waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Ter Borch, Sanderus, 1641 (Bron: Heemkundige Kring Molenbeke)	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, april 1917 (bron: Memory Maps - 20-21SW-2-0417).....	28
Figuur 20: Sporenkaart proefsleuvenonderzoek 2017 (bron: De Gryse, J., Van Crombrughe, H. & Slabbinck, F. 2017).....	29

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Meulebeke
	Deelgemeente	/
	Postcode	8760
	Adres	Oostrozebekestraat 8760 Meulebeke
	Toponiem	Oostrozebekestraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 74186 Y _{min} = 181978 X _{max} = 74455 Y _{max} = 182165
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Meulebeke, Afdeling 1, Sectie E, nr's: 263d3, 263m2, 265d, 271b, 274d Afdeling 2, Sectie D, nr. 388g3 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 8876 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het bekomen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Meulebeke Oostrozebekestraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

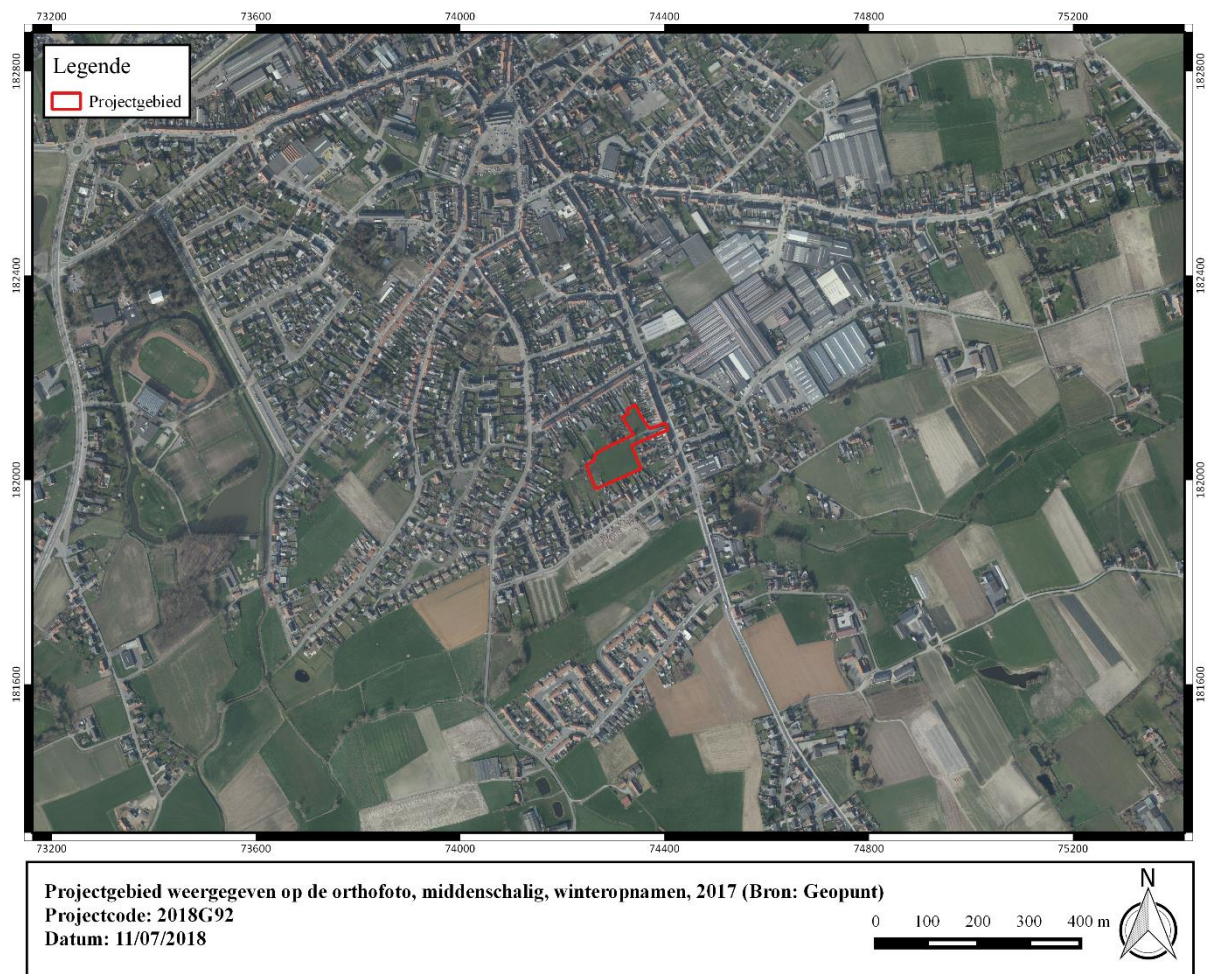
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Meulebeke, in de provincie West-Vlaanderen. Meulebeke grenst ten noorden aan Pittem en Tielt, ten oosten en zuidoosten aan Oostrozebeke ten zuiden en zuidwesten aan Ingelmunster en ten westen aan Emelgem en Ardozie. Het onderzoeksterrein situeert zich in een centrale open ruimte omgeven door bebouwing langs de Ommegangsreef, de Schoondorpstraat, de Vuilputstraat en de Oostrozebekestraat. Het plangebied sluit een bij het dorpsweefsel van Meulebeke.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

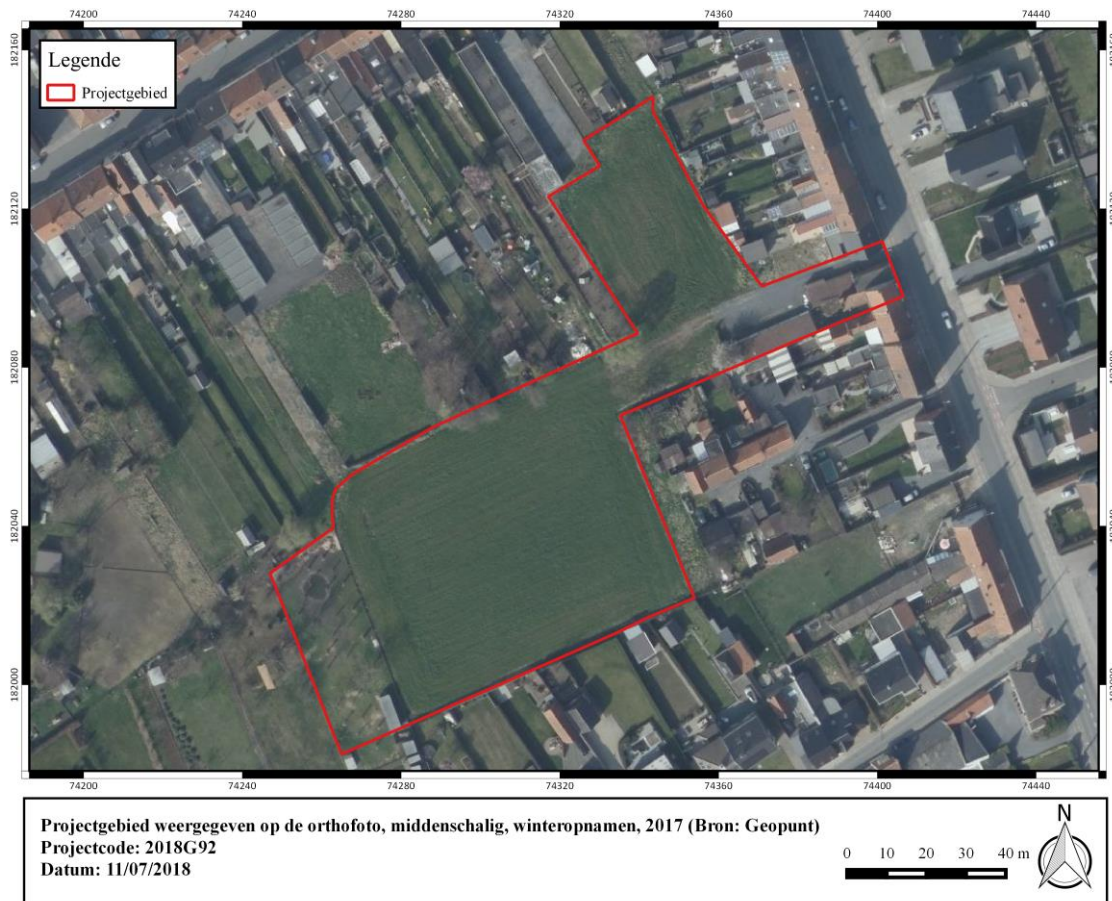

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 8876 m².

Op heden is het overgrote deel van het terrein in gebruik als akkerland. In de oostelijke zone, langs de Oostrozebekestraat, is er bebouwing waarneembaar met omliggende verharding. Op heden is ca. 310 m² van het terrein bebouwd en bijkomend 350 m² verhard.

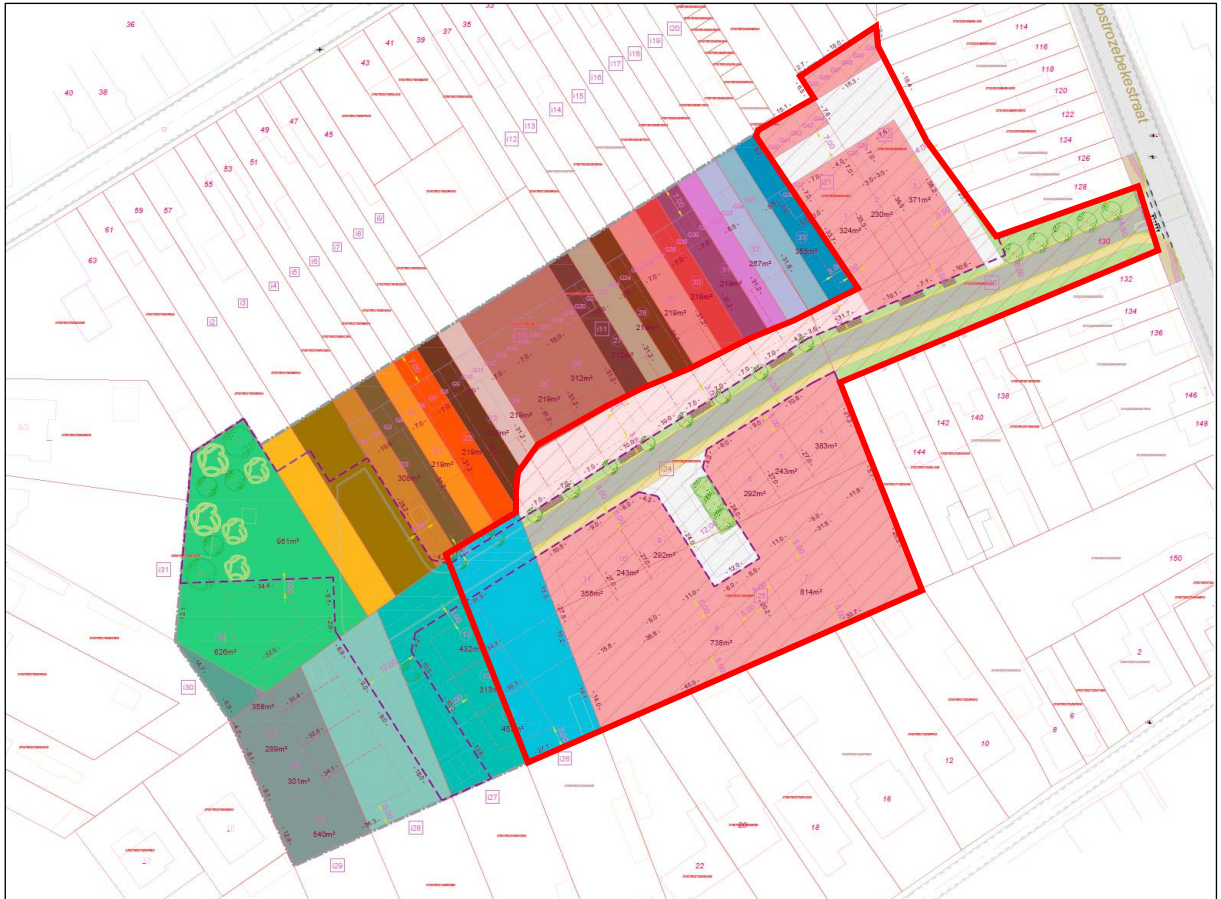
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De huidige vergunningsaanvraag heeft betrekking op de eerste fase van een ruimer verkavelingsproject. Dit deel van de aanvraag heeft betrekking op 11 loten en bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis, rioleringen en nutsleidingen.

Gezien de aard van de geplande werken wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Zie bijlage voor de contour van de huidige fase en de potentiële latere fases.

Figuur 5: Verkavelingsplan met aanduiding fase 1 (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Kortemark (Fm. Tielt)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	OB, Sbc(h), Scc(h)
Potentiële bodemerosie	Zeer laag
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	Hoogte tussen ca. 21 en 23 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Devebeek) Waterlopen: Devebeek, Citroenbeek

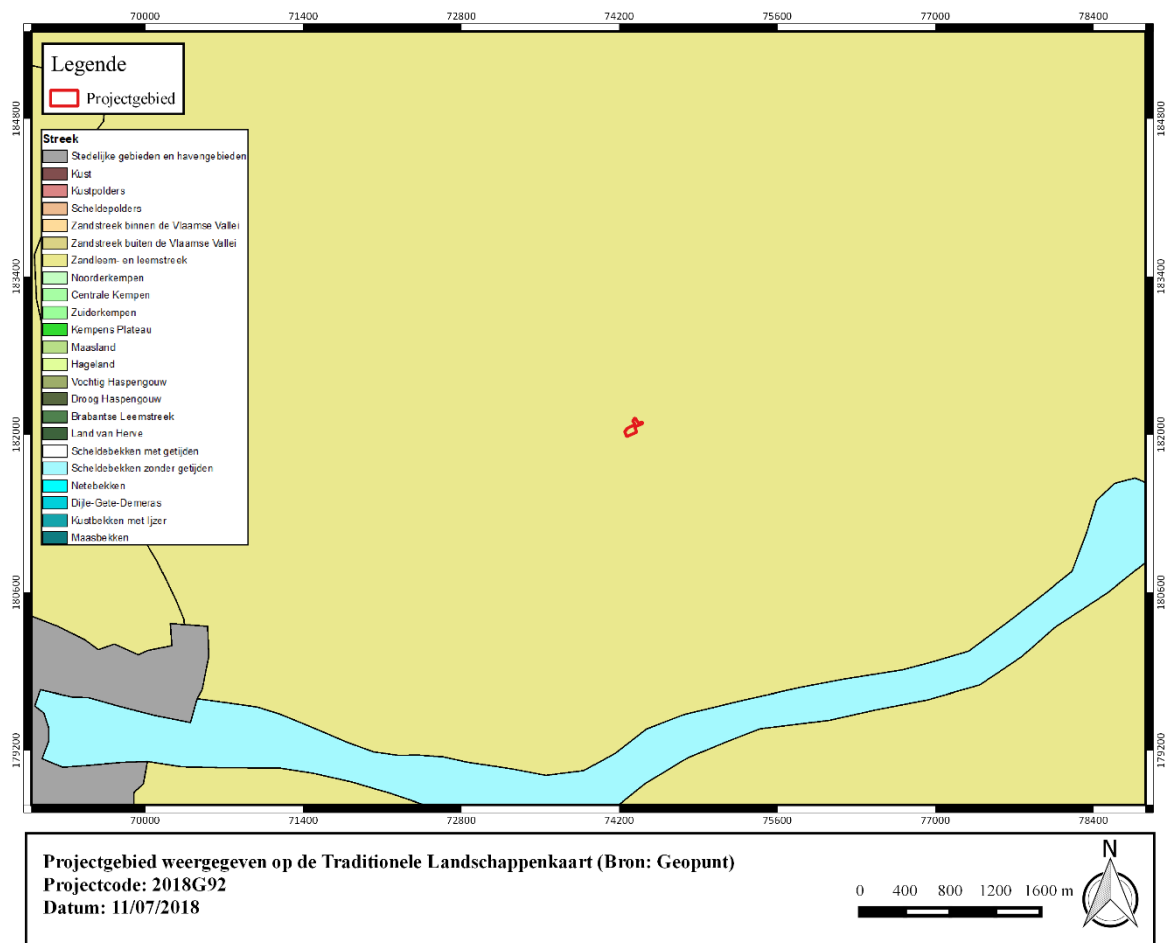
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Het projectgebied is gelegen op een hoogte tussen de ca. 21 en 23 m TAW en is gelegen op een uitloper van een zandleemrug gelegen ten oosten. Een grotere zandleemrug is te zien in het zuiden met hoogtes tot meer dan 45 m TAW. Net ten zuiden van het projectgebied is een kleine beekvallei gelegen en ten westen is een grotere alluviale vallei te zien.

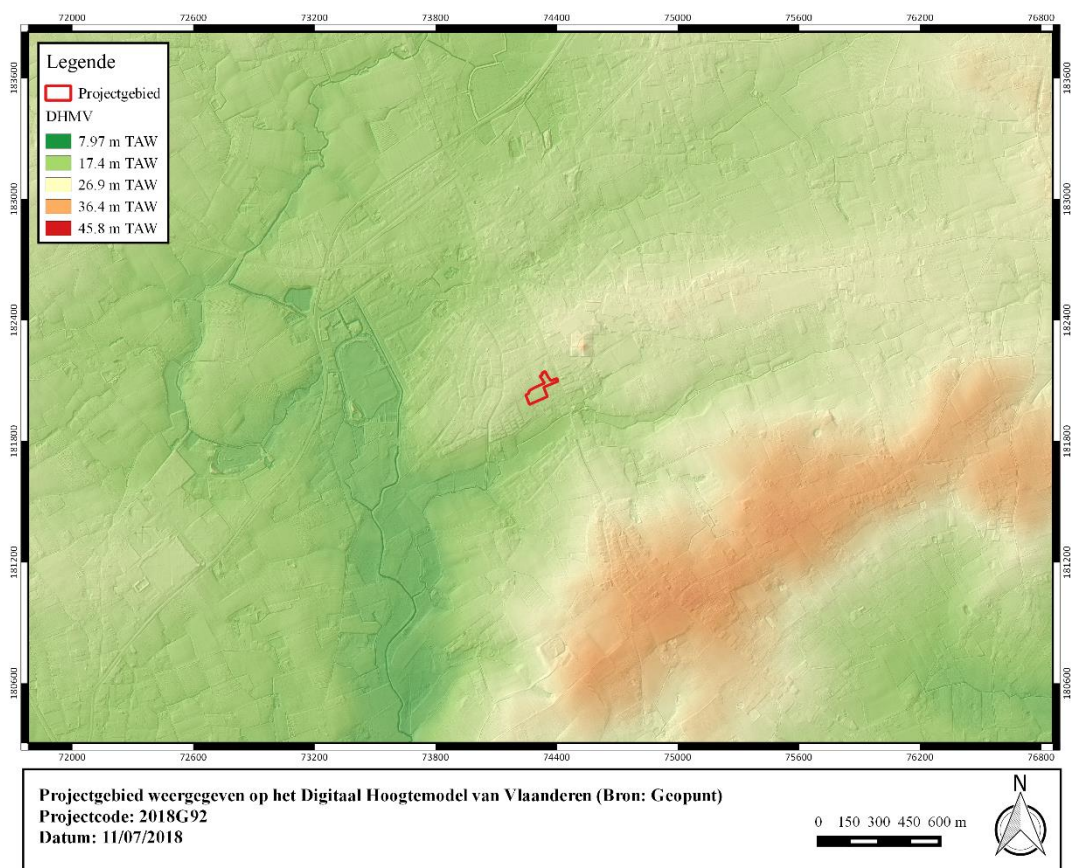
De potentiële bodemerosie is zeer laag.

Hydrografisch is het gebied gelegen in het Liebekken met deelbeken Devebeek. Ten zuiden stroomt de Citroenbeek die uitmondt in de Devebeek die in de vallei ten westen stroomt.

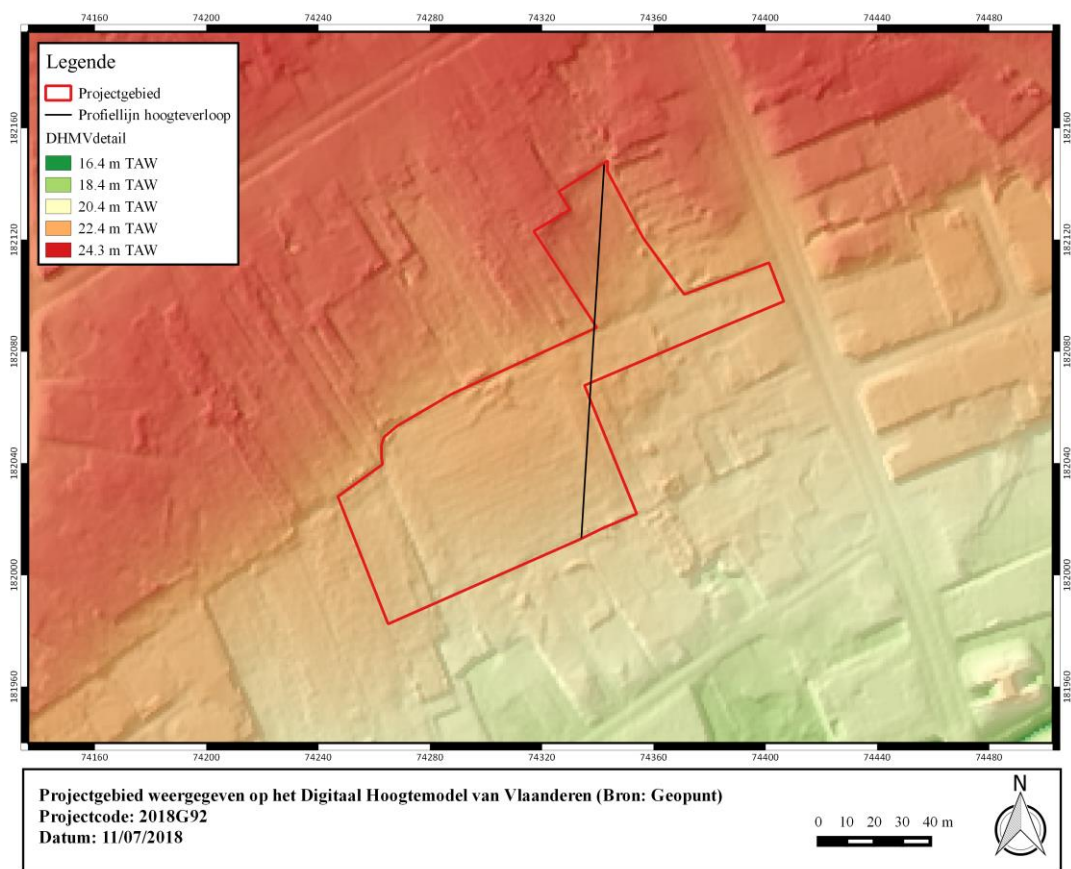

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

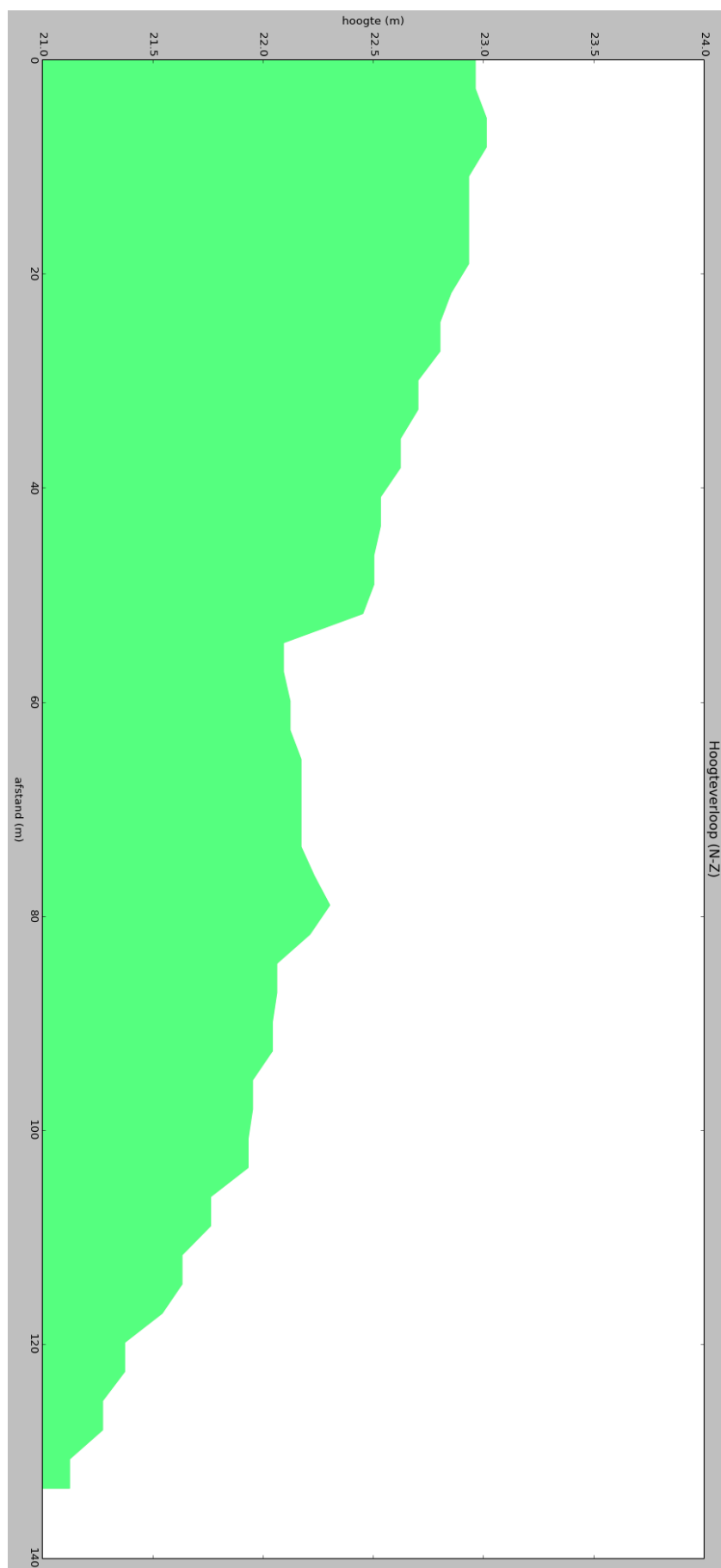

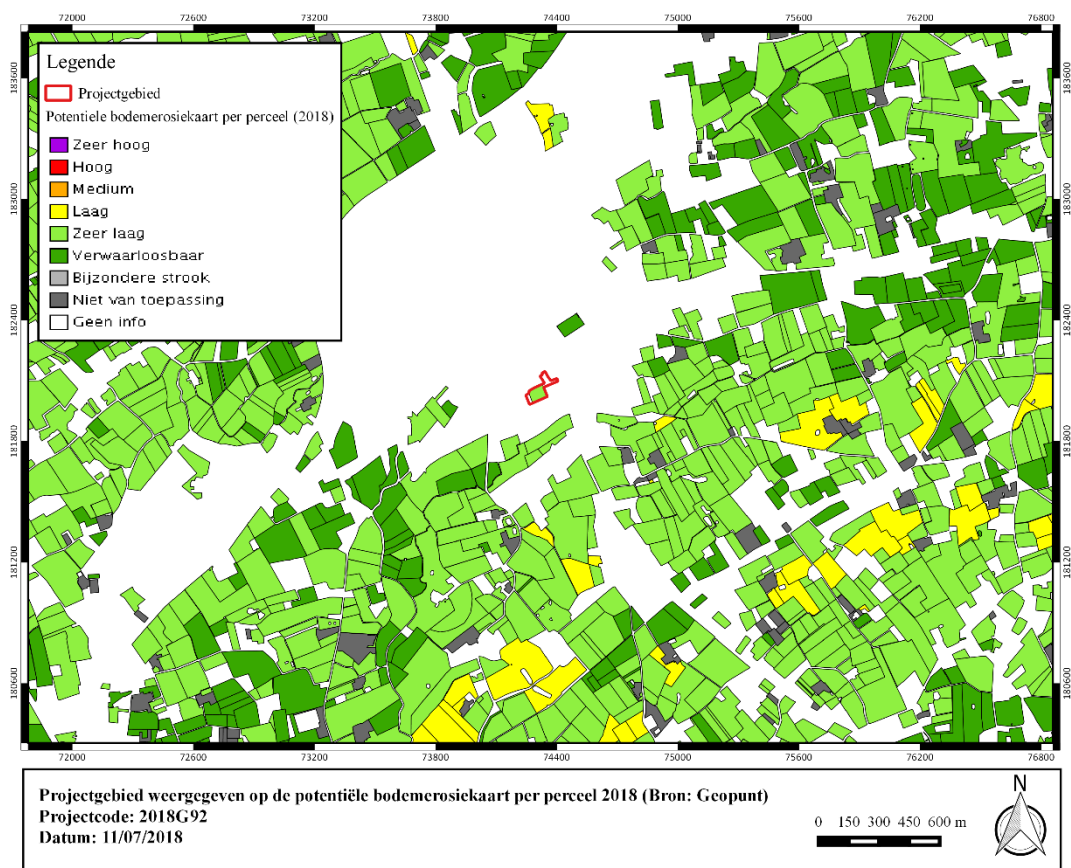
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

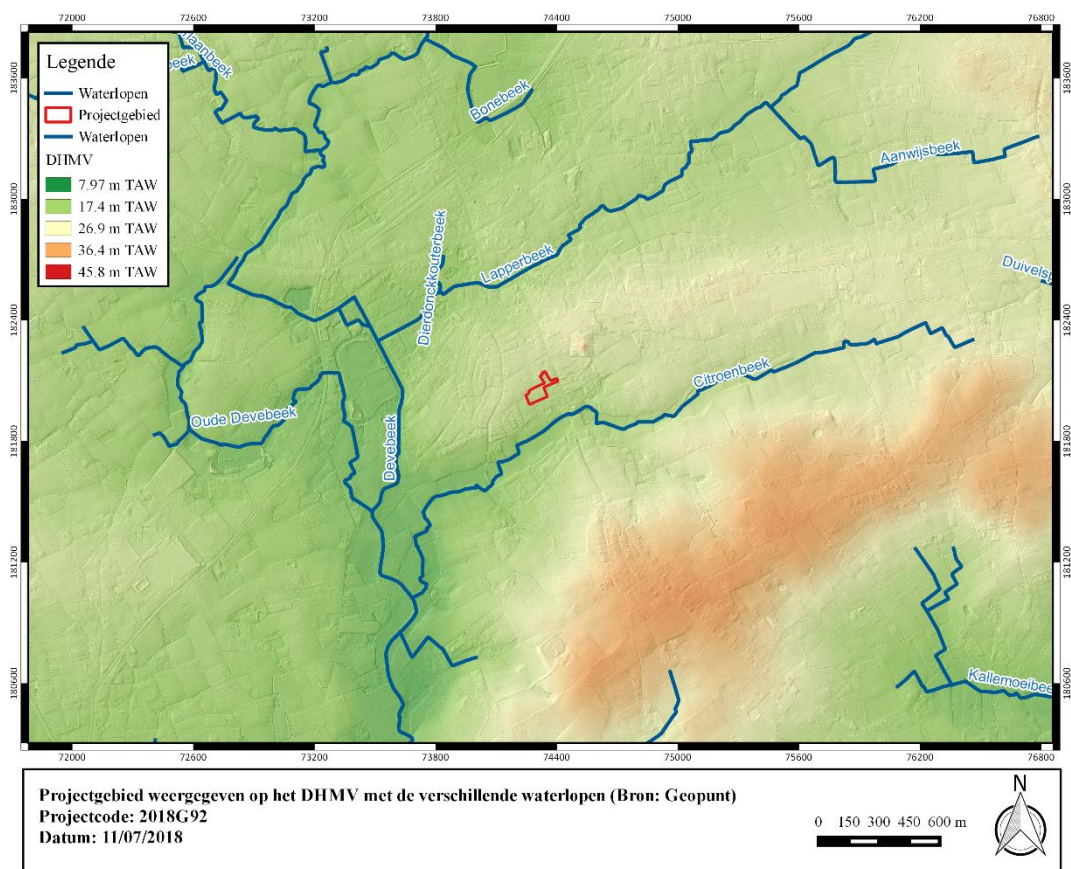
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

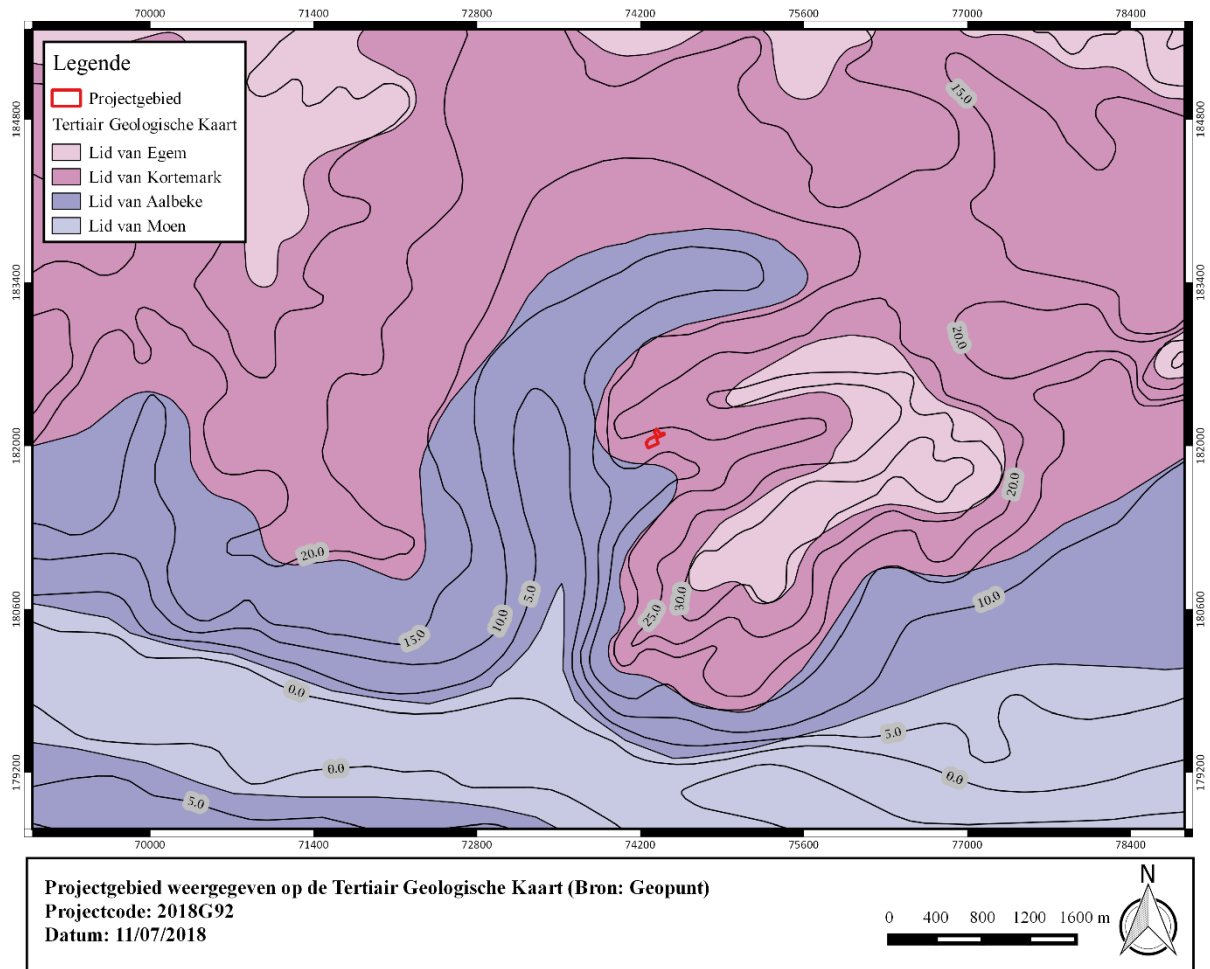
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de verschillende waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Kortemark** (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het oudste lid is het **Lid van Kortemark** en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

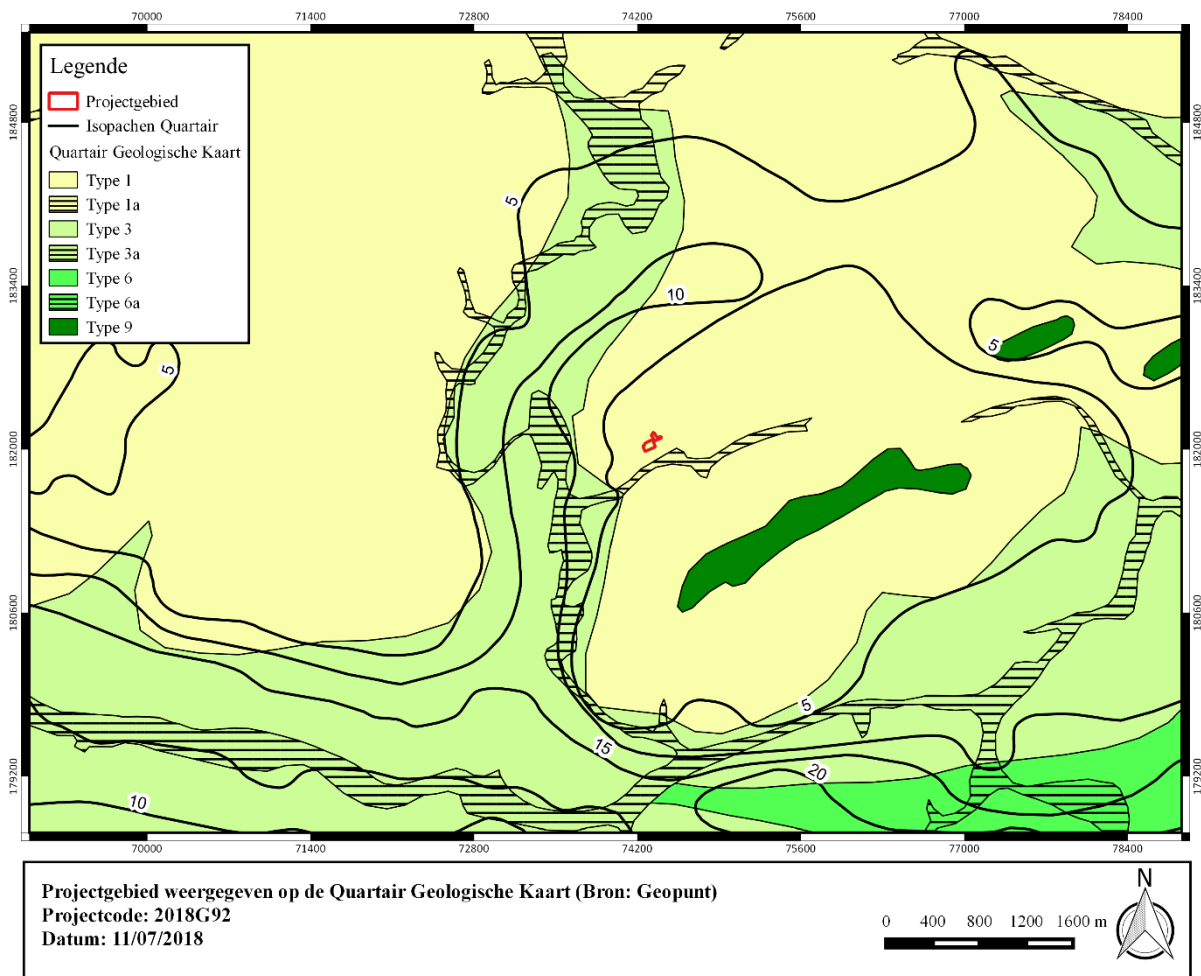

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellsingsafzettingen van het Quartair bevatten.

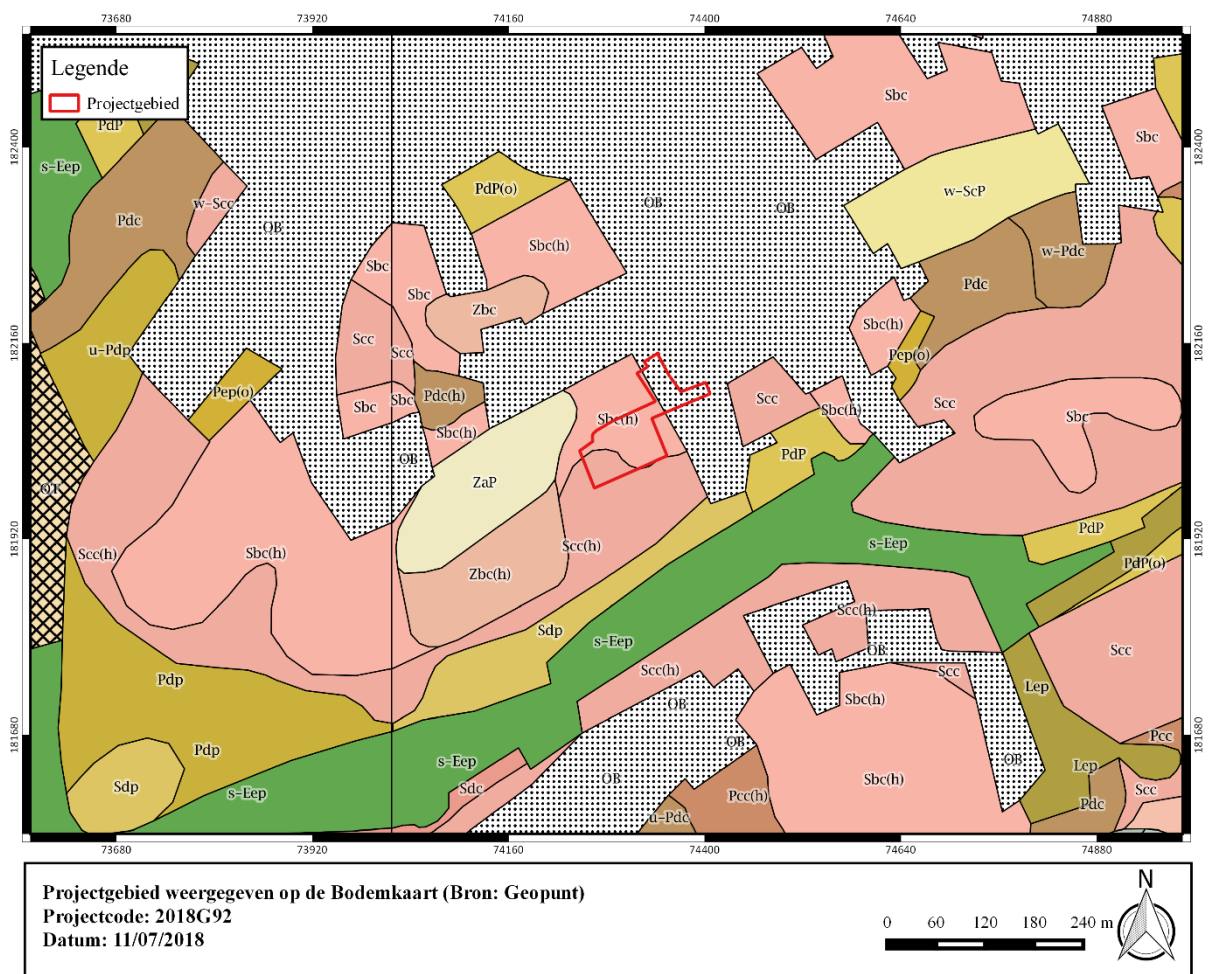
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Sbc(h)** is een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is ca. 25 cm dik en donker grijsbruin. De textuur B is gedeeltelijk opgelost en er komen veelal ijzerconcreties voor (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

Het bodemtype **Scc(h)** is een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is 25-30 cm dik en donker grijsbruin. Soms rust deze op een weinig duidelijke kleur B horizont. De Bt begint op 40-100 cm (uitzonderlijk dieper). Deze is bruin tot geelbruin in het bovenste gedeelte en vertoont zeer bleekbruine zandige strepen en vlekken. In het onderste gedeelte komen gleyverschijnselen voor vanaf 60-90 cm. De overgangshorizont is iets grijzer en rust op de gedegradeerde Bt met roodbruine ijzerconcreties en bruine kleihoudende brokken.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

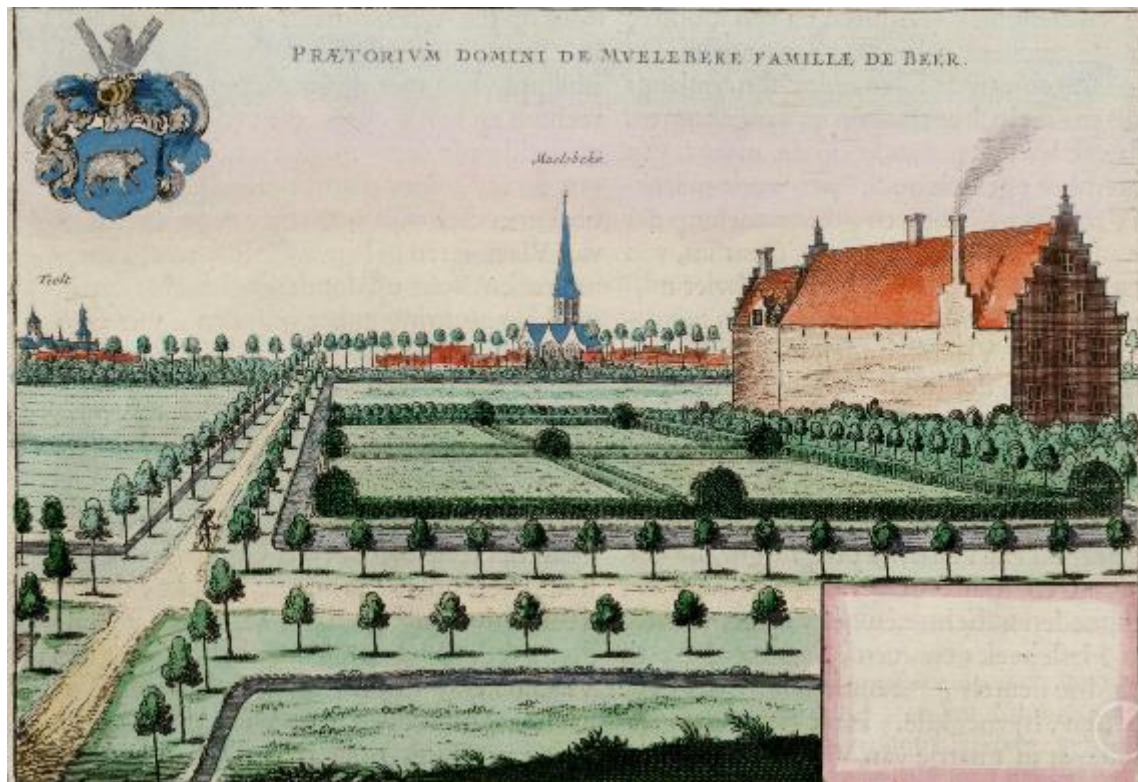
1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Meulebeke situeert zich op een uitloper van het zandlemig Plateau van Tielt, dat in het zuiden is begrensd door een dalsliert van de Mandel. Binnen het huidige grondgebied van de gemeente zijn Neolithische silexartefacten opgegraven die wijzen op de vroege nederzettingen in het grondgebied. Deze nederzettingen situeren zich aan de Paanders, het 'Goed Ter Lucht', en een zone nabij de oude spoorlijn naar Ingelmunster. De Bruggesteenweg gaat wellicht terug op een Romeinse heirweg. Daarnaast kruisen bij de huidige Plettinckplaats twee kleinere verbindingswegen uit de Romeinse tijd. Nabij het 'Dooder Lieden Land' werden bij een opgraving van een Romeins vlakgraf wapens en aardewerk aangetroffen.

Toponiemen zoals Robrechtgem en Manegem wijzen op oude Frankische nederzettingen. Tevens werd bij een opgraving een vlakgraf uit de Merovingische periode vastgesteld. Gedurende de vroege middeleeuwen ressorteert Meulebeke onder het bisdom Doornik en tegen het einde van de 7de eeuw is de streek reeds gekerstend. De eerste bidplaats wordt nog in de 7de eeuw opgericht aan het knooppunt van verschillende verbindingswegen en geleidelijk aan ontwikkelt zich hier een dorpskern. Meulebeke wordt aan het einde van de 9de eeuw enkele malen geteisterd door invallen van de Noormannen. Gedurende de middeleeuwen wordt het moerasgebied rond de oude Devebeek drooggelegd waardoor o.a. de Borchtmeersen ontstaan.

Net als het nabijgelegen Ingelmunster is Meulebeke een heerlijkheid van het leenhof van Dendermonde, ressorterend onder de kasselrij Kortrijk en is het samen met 21 andere parochies onderworpen aan de Roede van Tielt. De oudste vermelding van Mullenbeca dateert uit 1100. De hoofdheerlijkheid van de gemeente is Ter Borcht. In 1436 gaat Ter Borcht over tot het geslacht vander Douve, dat de naam 'Van Meulebeke' aanneemt. Dit onderschrijft de band tussen het kasteeldomein en het dorp. Op het einde van de 15de eeuw gaat het domein over op de familie De Beer. Deze familie blijft bezitter van de heerlijkheid Meulebeke tot aan het einde van de 18de eeuw. De beer op het wapenschild van Meulebeke is een verwijzing naar de familie De Beer, die sterk zijn stempel zal drukken op de Meulebeekse geschiedenis. De eerste stenen kerk van Meulebeke dateert uit ca. 1100. Vanaf de 14de eeuw speelt de Mandelvallei een voorname rol in de vlasindustrie. Aan het eind van de 15de eeuw telt Meulebeke reeds 2000 inwoners.

De 16de eeuw betekent een enorme bloei voor de vlas-en linnenindustrie. Gedurende de 17de eeuw zal het economisch belang van deze nijverheden nog toenemen. Tijdens de 17de eeuw wordt Meulebeke echter vaak belaagd door plunderende legers, waaronder de Fransen, die in 1645 de Sint-Amanduskerk in brand steken. De oorlogsproblemen zorgen samen met aanhoudende pestepidemieën voor een algemene verarming en bevolkingsrecessie in de regio. In 1655 verheft Filips IV de heerlijkheid Meulebeke of Ter Borcht tot baronie als dankbetuiging aan Nicolas de Beer. Figuur 12 toont ter Borcht met omliggende velden in 1641. Op de achtergrond is de Sint-Amanduskerk te zien.

Figuur 15: Ter Borch, Sanderus, 1641 (Bron: Heemkundige Kring Molenbeke)

De rustige periode in de 18de eeuw wordt doorbroken wanneer de troepen van Lodewijk XV in 1744 de Kasselrij Kortrijk binnenvallen. In 1761 is het regiment van Saksen-Gotha in Meulebeke gelegerd. Uit de 18de eeuw dateren verscheidene wegen-en infrastructuurwerken, ter bevordering van de verbinding met nabijgelegen dorpen en steden. Aan het eind van de 18de eeuw kent Meulebeke ca. 7000 inwoners waardoor het de grootste plattelandsgemeente van de kasselrij Kortrijk is. Gedurende de 18de eeuw is er wederom een bloei van de vlasindustrie. Als centrum van de vlasnijverheid verkrijgt Meulebeke een markttoetrooi in 1784. Begin 1794 zijn er in Meulebeke Oostenrijkse troepen gelegerd. Op 19 juni 1794 komen de eerste Franse troepen binnen de dorpskern. Er is een inkwartiering van de soldaten in het kasteel Ter Borch. Aan de Oostrozebekestraat komt het hoofdkwartier met administratie.

De economie van Meulebeke beperkt zich in de 19de eeuw tot de landbouw en linnennijverheid. De linnennijverheid ondergaat aan het midden van de 19de eeuw een enorme crisis ten gevolge van invoerrechten in het buitenland, het verlies van de Spaanse markt (en zijn kolonies) en de concurrentie van de gemechaniseerde industrie. Meulebeke gaat gebukt onder pauperisme, mede door de landbouwcrisissen en epidemieën. Slechts in de tweede helft van de 19de eeuw gebeurt een geleidelijke modernisering van de industrie. De belangrijkste nijverheden in Meulebeke zijn de handweef-en de kantnijverheid. De voortschrijdende industrialisatie in de 20ste eeuw uit zich in het optrekken van nieuwe fabrieken en brouwerijen. De tewerkstelling blijft het grootste in de textielnijverheid.

De Eerste Wereldoorlog begint te Meulebeke met de inval van het Duitse leger op 15 augustus 1914. Een "Ortskommandantur" wordt achtereenvolgens ingericht in het huis Roelandts op de Markt en in de pastorie; de kommandant zelf verblijft in het kasteel Ter Borch. Ook het kasteel Bossuyt wordt door de Duitsers bezet en herberg "Den Beer" wordt ingericht als "Soldatenheim". Fabrieken worden ontruimd en als voorraadschuren benut. De soldaten worden

ingekwartierd bij burgers, boeren en vnl. in de school en het klooster te Marialoop. Tijdens de periode 1917-1918 zijn er hevige gevechten tussen terugtrekkende Duitse troepen en het aanrukkende Franse leger. Op 18 oktober 1918 vindt de strijd om Meulebeke plaats. Gedurende de Tweede Wereldoorlog wordt een deel van de Belgische troepen gehuisvest in Meulebeke. Op 26 en 27 mei 1940 wordt de ‘slag om Meulebeke gevochten’. Tijdens dit militair treffen zit de markt geprangd tussen het Duitse Leger dat vanuit het zuiden komt en het Belgische leger dat zich heeft ingegraven aan de spoorlijn Tielt-Ingelmunster.³

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

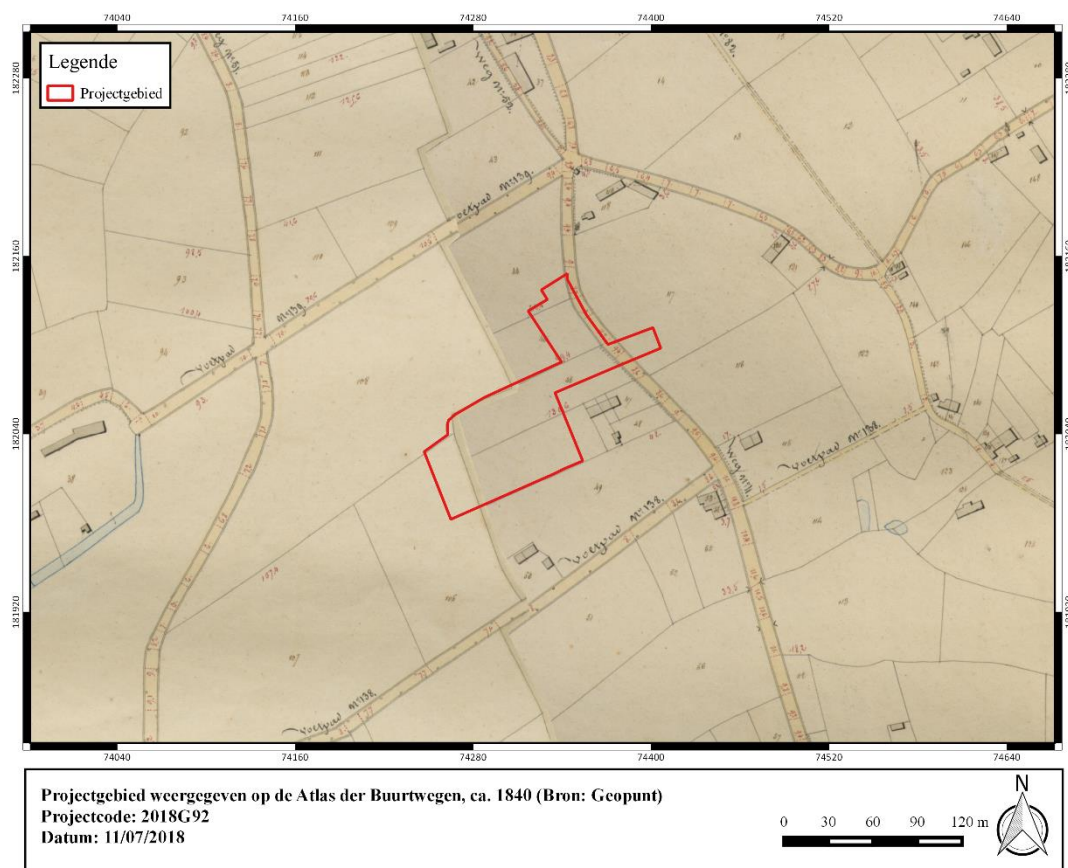
De Ferrariskaart karteert het plangebied integraal als akkerland. Precies ten zuiden van het onderzoeksterrein is een samenstel van twee rechthoekige bouwstructuren waar te nemen. De oostzijde van het projectgebied wordt op de historisch-cartografische indicatoren aangesneden door een met bomen omzoomde wegenis. Allicht is dit het oorspronkelijk verloop van de huidige Oostrozebekestraat. Precies ten westen van het plangebied situeert zich de omwalde hoeve *Hooghe Poorte*.

De 19^e-eeuwse cartografische bronnen vertonen een gelijk beeld.

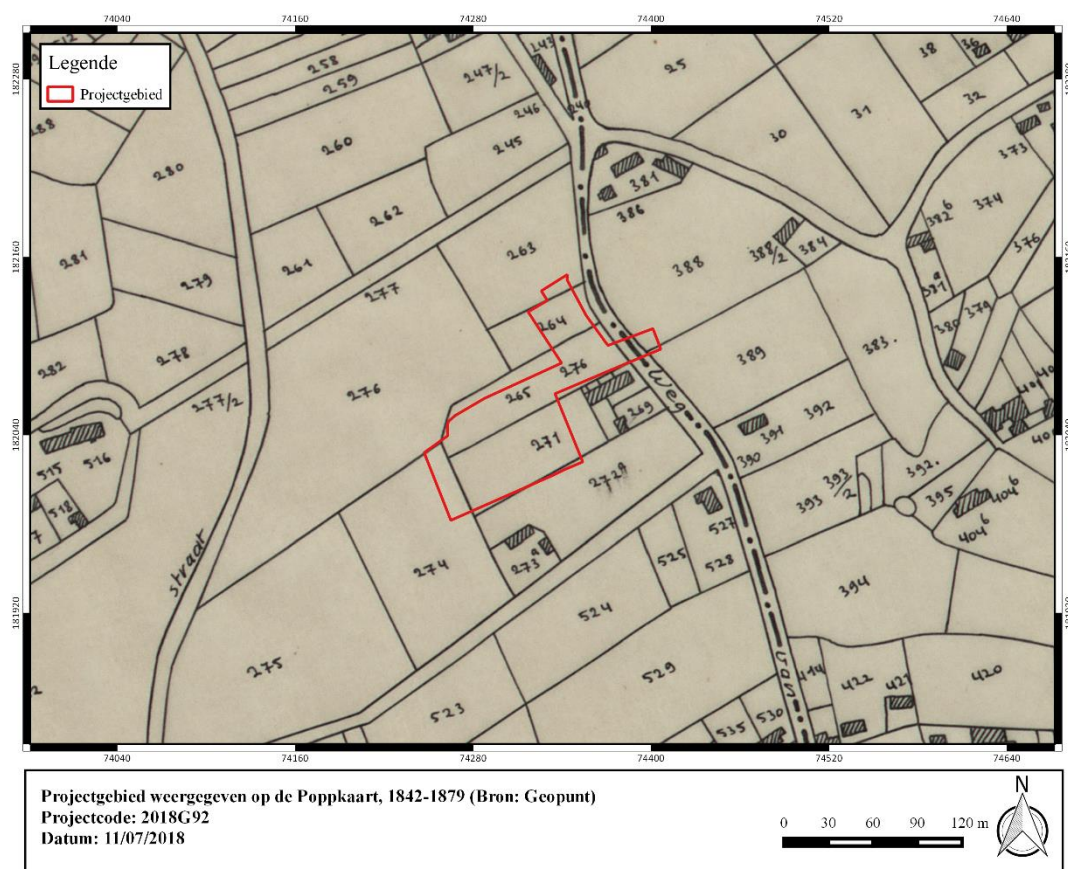

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Meulebeke, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122150> (geraadpleegd op 20 september 2016)

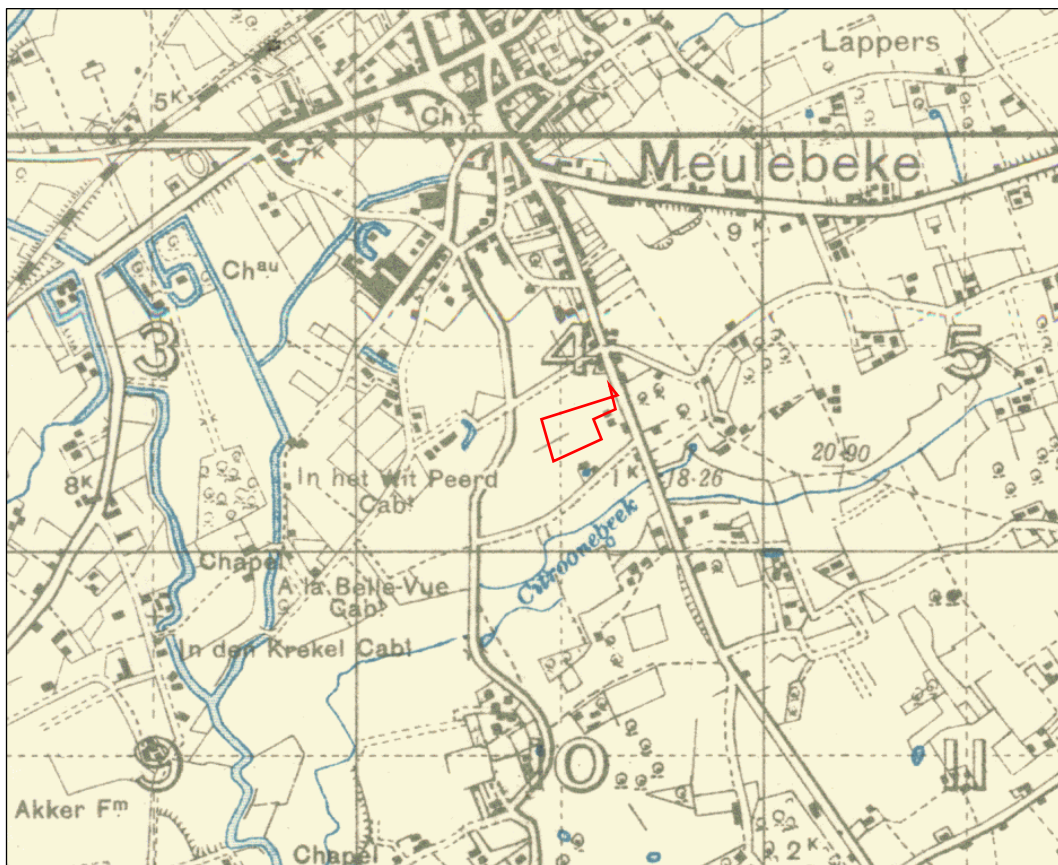

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

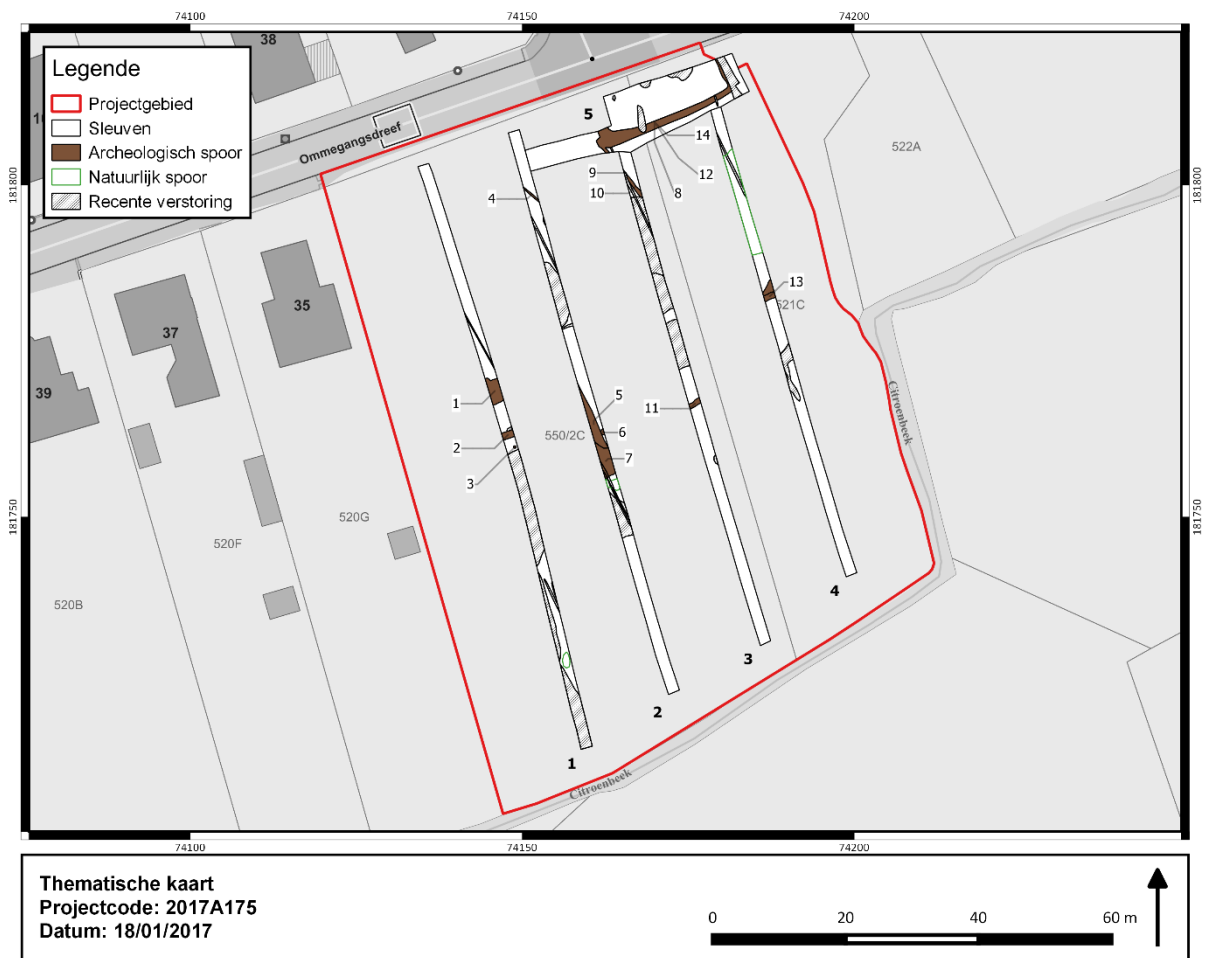

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, april 1917 (bron: Memory Maps - 20-21SW-2-0417).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

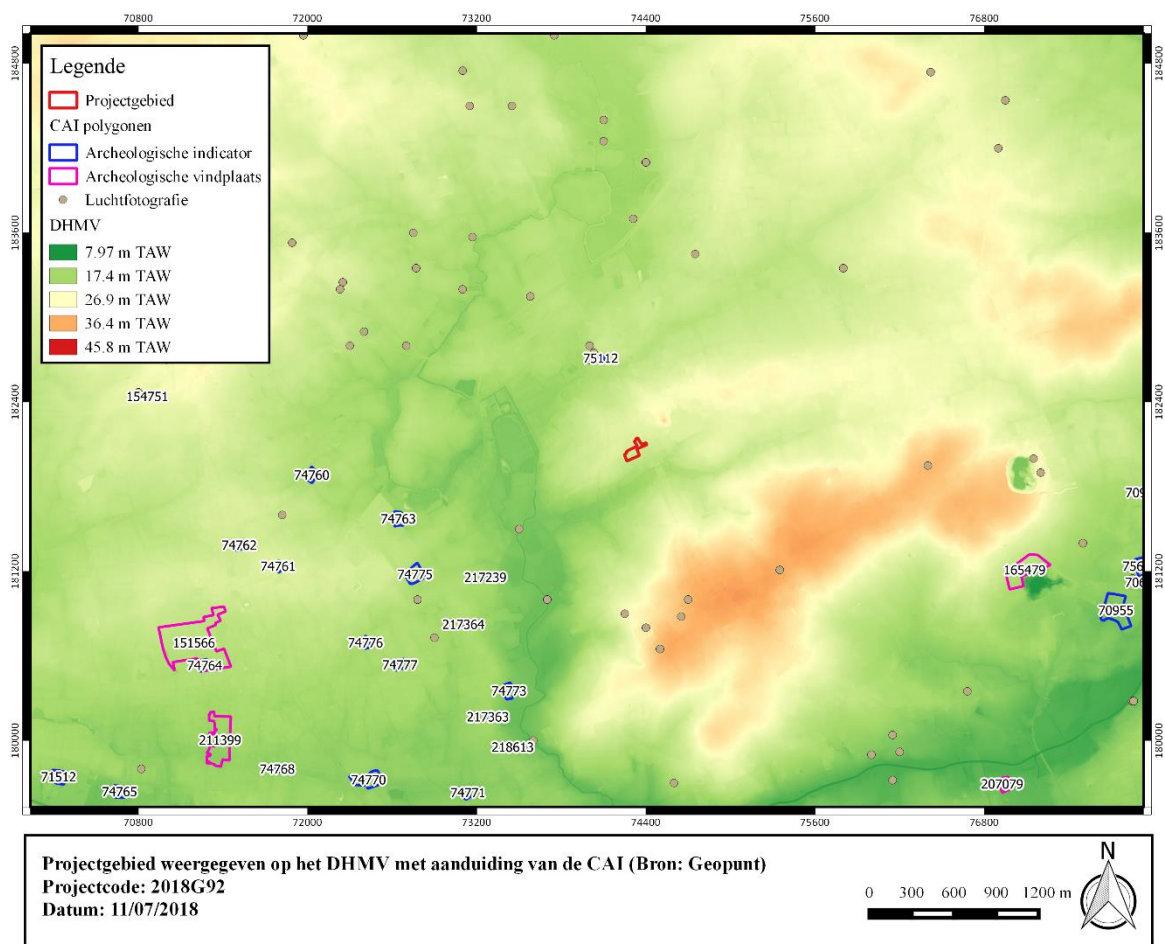
Op het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Relevant is een proefsleuvenonderzoek uit 2017, uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA, ca. 150 m ten zuiden van het onderzoeksterrein. Binnen het plangebied waren twee uitgesproken landschappelijke delen terug te vinden, enerzijds het hoger gelegen zandiger deel, anderzijds het waterverzadigde alluviale beekdal ten zuiden. In het noordelijk deel was het archeologisch niveau het best bewaard. Hier werden antropogene greppels aangetroffen die als perceelsgreppels werden geïnterpreteerd. Het materiaal uit de opvulling was te dateren tussen 1200 en 1700. De sporen waren schaars en vormen geen structuren of vondstenconcentraties. Door de beperkte hoeveelheid aan archeologische sporen werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.⁴ De gekende waarden in de ruime omgeving betreffen in hoofdzaak hoeves met walgracht waarvan de locatie vermoed wordt op basis van cartografische indicatoren.

Figuur 20: Sporenkaart proefsleuvenonderzoek 2017 (bron: De Gryse, J., Van Crombrughe, H. & Slabbinck, F. 2017).

⁴ De Gryse, J., Van Crombrughe, H. & Slabbinck, F. 2017. Proefsleuvenonderzoek Meulebeke Ommegangsdreef, Ruben Willaert BVBA, Brugge.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

151566	Mechanische prospectie (2010), Opgraving (2012); NK: 15 meter Steentijd: silex (o.a. retoucheafslag) Romeinse tijd: 8 houtschoolrijke kuilen, vermoedelijk houtschoolbranderskuilen. Volle middeleeuwen: gebouw plattegrond - plattegrond van een gebouw met in de sporen aardewerk dat in de volle middeleeuwen kan geplaatst worden - mogelijke aanwezigheid van (meerdere) bijgebouw(en) – grachten - 2 greppels (niet duidelijk of ze tot dezelfde structuur behoorden) – aardewerk – één stuk bot 17e eeuw: pijpaaarde: pijpensteeltjes en -kopjes Nieuwe tijd: grachten Bron: Hantson W. e.a. 2010, Archeologisch proefsleuvenonderzoek Ingelmunster Zandberg, Soresma nv. - Eggermont N., Derweduwen N. 2014: Archeologische opgraving Ingelmunster Zandberg (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
165479	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter

	Nieuwe tijd: voornamelijk greppels (o.a. perceelsindeling) en grachten, en enkele kuilen. Bron: Krekelbergh N., Janssens N. 2012: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Oostrozebeke, Vijverstraat, Baac rapport 56, Gent.
207079	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Enkele kuilen en paalsporen, waarin enkele fragmenten grijs en handgevormd aardewerk werden aangetroffen. De sporen bevinden zich in alluviale afzettingen. Wellicht aan de rand van een bewoningsareaal dat zich buiten het projectgebied bevindt Bron: Ryssaert C. 2014: Oostrozebeke- Ettingen. Archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek langs de Meulebekesteenweg en Ettingen i.o.v. VMSW, Deinze.
211399	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Steentijd: afslag in vuursteen Volle middeleeuwen: enkele sporen geassocieerd met volmiddeleeuws aardewerk Late middeleeuwen: enkele sporen geassocieerd met laatmiddeleeuws aardewerk 18^e eeuw: tonput. Het materiaal in de vulling van de insteek wijst op een datering in de 18e eeuw Nieuwste tijd: enkele lagen, muren, put en kuil Bron: Cornelis L., Krekelbergh N., Van Remoorter O., Vanden Borre J. 2015: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Ingelmunster Korenbloemstraat, BAAC Vlaanderen rapport 135, Gent

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

71512	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74760	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74761	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74762	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74763	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74764	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74765	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74768	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74770	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74771	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74773	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74775	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74776	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74777	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Veldprospecties

70955	Veldprospectie (2004); NK: 15 meter Steentijd: 1 afslag
-------	--

Metaaldetectie

217239	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 17 ^e eeuw: bronzen deghanger, onversierd
217363	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Merovingische periode: gelijkarmige fibula. Sluit aan bij Thörle' s type XA3.
217364	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 16 ^e eeuw: Muntgewicht 1 Cruzado 1538-1555
218613	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter 17 ^e eeuw: Tudor knoopje: einde 16de - begin 17de eeuw

Luchtfotografie

154751	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: circulaire structuur
--------	---

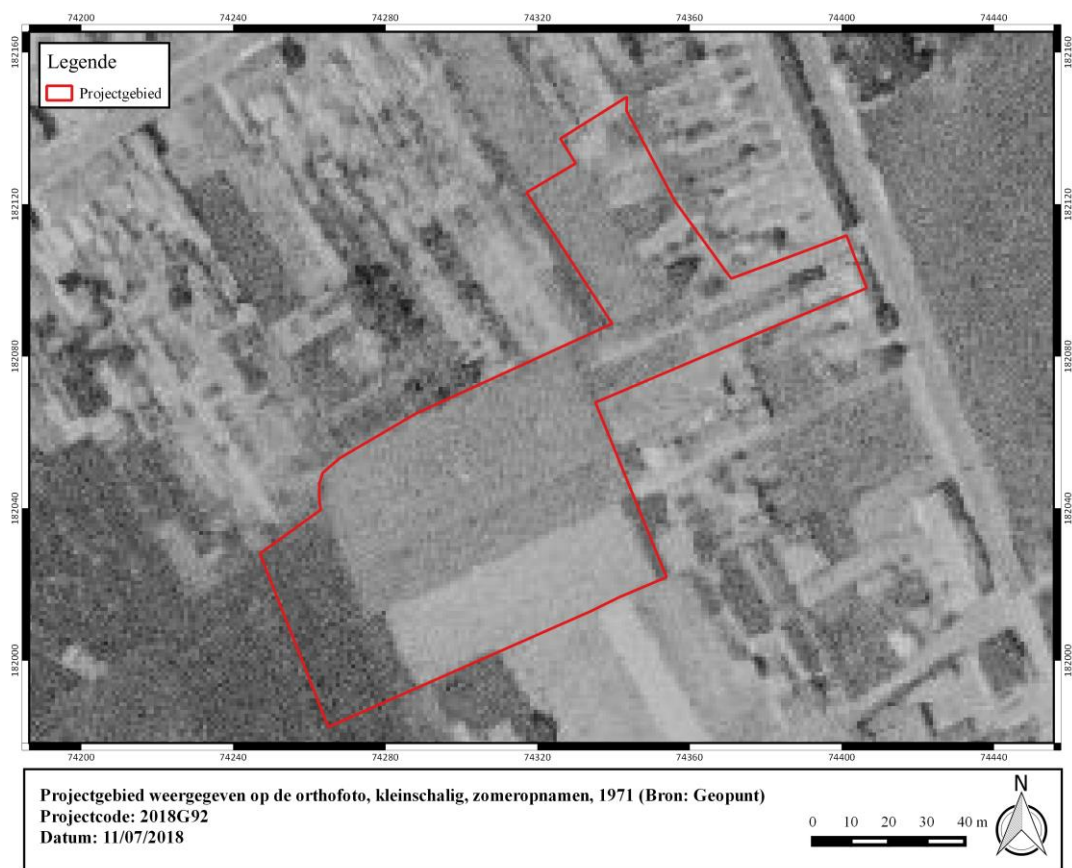
Toevalsvondst

75112	Toevalsvondst; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: - sleuf in de kerk van westtoren tot aan het koor - geen sporen van vroegere fasen, wel resten van klokgieten
-------	--

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Gedurende de laatste decennia is het overgrote deel van het plangebied in gebruik als akkerland. In het oostelijk deel situeert zich bebouwing. Tot en met de orthofoto van 1979-1990 is er in het noordelijk deel van het onderzoeksterrein boomgroei waar te nemen.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

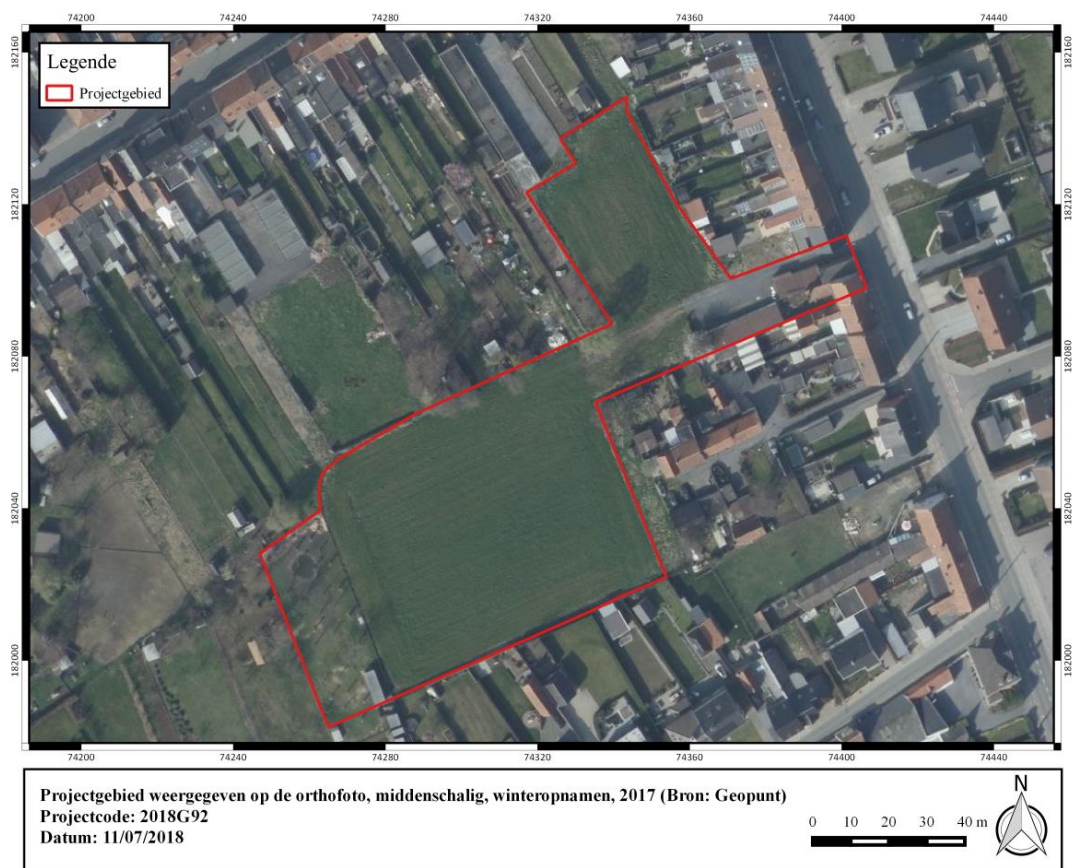

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een eerste fase binnen een ruimer verkavelingsproject. Binnen deze vergunningsaanvraag wordt een verkaveling van 11 loten voorzien over een totale oppervlakte van ca. 8876 m². De aanwezige bebouwing wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt.

Landschappelijk gezien is Meulebeke gelegen in de zandleemstreek, op een uitloper van het plateau van Tielt. De Quartairgeologische kaart geeft een profiel weer bestaande uit een laat-Pleistoceen eolisch pakket, in dit geval bestaand uit lemig zand. Deze gegevens impliceren een éénduidige verticale stratigrafie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor.

Cartografische bronnen weerspiegelen het rurale karakter van het plangebied. De Ferrariskaart kleurt het plangebied integraal in als akkerland. Precies ten zuiden van het onderzoeksterrein zijn een aantal rechthoekige bouwmassa's weergegeven en het oostelijk deel van het plangebied wordt aangesneden door het oorspronkelijk tracé van de huidige Oostrozebekestraat. Op de orthofotosequentie is te zien dat het overgrote deel van plangebied gedurende de laatste decennia in gebruik is als akkerland. In de oostelijke zone situeert zich bebouwing (ca. 310 m²) en bijhorende verharding (ca. 350 m²).

Op het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Relevant is een proefsleuvenonderzoek uit 2017, uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA, ca. 150 m ten zuiden van het onderzoeksterrein. Binnen het plangebied waren twee uitgesproken landschappelijke delen terug te vinden, enerzijds het hoger gelegen zandiger deel, anderzijds het waterverzadigde alluviale beekdal ten zuiden. In het noordelijk deel was het archeologisch niveau het best bewaard. Hier werden antropogene greppels aangetroffen die als perceelsgreppels werden geïnterpreteerd. Het materiaal uit de opvulling was te dateren tussen 1200 en 1700. De sporen waren schaars en vormen geen structuren of vondstenconcentraties. Door de beperkte hoeveelheid aan archeologische sporen werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.⁵ De gekende waarden in de ruime omgeving betreffen in hoofdzaak hoeves met walgracht waarvan de locatie vermoed wordt op basis van cartografische indicatoren.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een generieke verwachting naar de aanwezigheid van archeologisch erfgoed in de vorm van sporenarcheologie. Er kan uitgegaan worden van een éénduidige bodemkundige situatie waarbij eventueel archeologisch erfgoed zichtbaar is onder de teelaarde. Er is geen verwachting inzake gunstige bewaringscondities met betrekking tot artefactenconcentraties. De geschikt onderzoeksmethode conform dit verwachtingspatroon bestaat uit een proefsleuvenonderzoek.

⁵ De Gryse, J., Van Crombrughe, H. & Slabbinck, F. 2017. Proefsleuvenonderzoek Meulebeke Ommegangsdreef, Ruben Willaert BVBA, Brugge.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

De Gryse, J., Van Crombrugghe, H. & Slabbinck, F. 2017. Proefsleuvenonderzoek Meulebeke Ommegangsdreef, Ruben Willaert BVBA, Brugge.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2018G92
Onderwerp	Meulebeke Oostrozebekestraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Verkavelingsproject
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	7
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Sanderus
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1940

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	April 1917

Plannummer	19
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Sporenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/01/2017

Plannummer	20
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2018

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

